

Кравчук Наталія Миколаївна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бізнес-аналітики та цифрової економіки
Національний авіаційний університет
Пересипкіна Олена Михайлівна, здобувачка
Національний авіаційний університет
Ящук Марина Вікторівна, здобувачка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ COVID-19 НА СВІТОВІ ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ

Анотація: мета даного дослідження полягає в тому, щоб дослідити вплив COVID-19 на рівень прямих іноземних інвестицій, проаналізувати їх в залежності від регіонів та розглянути перспективи їх відновлення.

Ключові слова. прями іноземні інвестиції, COVID-19, грінфілд-інвестиції, транснаціональні компанії, злиття та поглинання.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є складовою ефективного функціонування економіки країни і сприяють збільшенню обсягів виробництва та покращенню рівня життя населення тощо. Глобальні потоки прямих іноземних інвестицій сильно постраждали від COVID-19. У 2020 році вони зменшились на третину до 1 трильйона доларів, що значно нижче мінімуму, досягнутого після світової фінансової кризи десятиліття тому. Це викликає занепокоєність, оскільки міжнародні потоки інвестицій є життєво важливими для сталого розвитку у різних регіонах світу. Збільшення інвестицій заради підтримки сталого та суцільного відновлення після пандемії - глобальна пріоритет політики.

Пандемія COVID-19 спричинила різке падіння світових прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2020 році, (в результаті чого показники зменшились) повертаючи ПІІ до рівня 2005 року. Криза найбільш негативно вплинула на виробничі види інвестицій, а саме, грінфілд-інвестиції у промислові та інфраструктурні проекти, яка призвела до того, що міжнародне виробництво як двигун зростання та розвитку світової економіки, серйозно постраждало. Тому зараз основна увага світу приділяється процесу відновлення. Але питання стосується не лише поживлення економіки, йдеться про те, щоб відновлення стало більш стійким до майбутніх потрясінь. Глобальні потоки прямих іноземних інвестицій скоротилися на 35 % до 1 трлн доларів з 1,5 трлн доларів у 2019 році. Це майже на 20 % нижче мінімуму 2009 року після світової фінансової кризи. Падіння значною мірою вплинуло на розвинені економіки, де прями іноземні інвестиції впали на 58%, частково через коливання, викликані корпоративними операціями та внутрішньо фірмовими фінансовими потоками. ПІІ в країнах, що розвиваються, зменшилися на 8 %, в основному через стійкі потоки в Азії.

Найбільший спад інвестицій припав на країни, що розвиваються, а саме кількість нещодавно анонсованих грінфілд-проектів скоротилася на 42 відсотки, також кількість міжнародних угод щодо фінансування проектів - важливих для інфраструктури - на 14 відсотків. Це порівняно з 19% скороченням грінфілд-

інвестицій та 8% збільшенням міжнародного проектного фінансування в розвинених економіках. Усі показники ПІІ знизилися. Загальне скорочення у діяльності нових проектів у поєднанні зі сповільненням транскордонних злиттів та поглинань, призвело до скорочення потоків інвестицій в акціонерний капітал більш ніж на 50%.

Зі зменшення прибутку транснаціональних компаній (ТНК) в середньому на 36%, реінвестований дохід іноземних філій - важливої частини ПІІ у період до пандемії - також був знижений.

Вплив пандемії на світові ПІІ був значним у першій половині 2020 року. У другій половині транскордонні злиття та поглинання і міжнародне фінансування проектів значною мірою відновились. Але грінфілд-інвестиції - більш важливі для країн, що розвиваються - продовжували свою негативну тенденцію протягом 2020 року та в першому кварталі 2021 року.

Тенденції прямих іноземних інвестицій істотно відрізняються в залежності від регіону. Регіони, що розвиваються, та країни з перехідною економікою були більше піддані впливу пандемії на інвестиції:

- серед розвинених країн потік ПІІ до Європи впав на 80%. Більшість великих економік регіону зазнали значних спадів;

- потік до Північної Америки скоротився на 42 відсотки. У США падіння в основному було спричинено зменшенням реінвестованих доходів;

- потік прямих іноземних інвестицій до Африки впав на 16% до 40 млрд. доларів - рівень, який в останнє спостерігався 15 років тому. Оголошення грінфілд-проектів, ключових для перспектив індустріалізації в регіоні, зменшилось на 62%. Найбільше постраждали економіки експортерів товарів;

- потоки в країни Азії, що розвивається, були стійкими. Інвестиції у Китай навіть збільшилися на 6%, до 149 мільярдів доларів. У Південно-Східній Азії відбулося падіння на 25 відсотків. Потоки ПІІ в Індію збільшилися, частково завдяки значній активності злиття та поглинань;

- ПІІ в Латинській Америці та Карибському басейні різко впали на 45% до 88 мільярдів доларів. Багато економік континенту, серед яких ті, що найбільше постраждали від пандемії, залежать від інвестицій у природні ресурси та туризм, який зазнав значних втрат;

- потоки прямих іноземних інвестицій до країн з перехідною економікою скоротилися на 58% до 24 мільярдів доларів, що є найстрімкішим занепадом серед регіонів за межами Європи. Оголошення грінфілд-проектів впали у тому ж розмірі. У Південно-Східній Європі падіння було менш серйозним - на 14 відсотків, порівнюючи з країнами Центральної Європи, де значна частина інвестицій пов'язана з добувною промисловістю.

Очікується, що глобальні потоки прямих іноземних інвестицій у 2021 року будуть відновлювати деякі втрачені позиції зі збільшенням на 10-15%. Це все одно залишить ПІІ приблизно на 25 відсотків нижче рівня 2019 року і більш ніж на 40% нижче нещодавнього піку 2016 року. Поточні прогнози показують подальше зростання у 2022 р., яке може повернути ПІІ до рівня 2019 року - 1,5 трлн доларів.

Відносно скромні прогнози по відновленню у 2021 році визначені тривалою невизначеністю щодо доступу до вакцин, появи вірусних мутацій та затримки повторного відкриття секторів економіки. Оскільки ПІІ мають тенденцію поступатися іншим макроекономічним показникам після шоку, очікується, що повне та широке відновлення потоків до минулих рівнів займе більше часу. Це незважаючи на очікування буму капітальних витрат з боку ТНК як результат піку грошових коштів та відкладених планів витрат. Збільшення видатків як на основні засоби (наприклад, машини та обладнання), так і на нематеріальні активи не стане причиною швидкого росту ПІІ, що підтверджується різким контрастом між обнадійливими прогнозами капітальних видатків та депресивними анонсами грінфілд-проектів.

Крім того, відновлення ПІІ буде нерівномірним. Очікується, що розвинута економіка буде сприяти глобальному зростанню ПІІ як через сильну транскордонну активність злиття та поглинання, так і через масштаб підтримки державних інвестицій. Потік ПІІ в Азію залишатиметься стійким; регіон є привабливим місцем для міжнародних інвестицій протягом усієї пандемії. Істотне відновлення ПІІ в Африку, Латинську Америку та Карибський басейн мало ймовірно в найближчий час. Ці регіони мають більшу структурну слабкість і менший фіскальний простір, і вони більшою мірою залежать від грінфілд-інвестицій, які, як очікується, залишаться слабкими у 2022 році.

Ранні показники - проекти ПІІ у перші місяці 2021 року - підтверджують різні траєкторії між транскордонними злиттями та поглинаннями, значною мірою обумовленими динамікою фінансового ринку, та грінфілд-проектами. Після повного відновлення у другій половині 2020 року транскордонна діяльність злиття та поглинання залишалась загалом стабільною у першому кварталі 2021 р. Примітно, як кількість, так і вартість нових оголошених угод щодо злиття та поглинання збільшується у 2021 році, що свідчить про потенційний сплеск у сфері злиття та поглинання наприкінці року. Оголошені грінфілд-інвестиції поки що не показують ознак відновлення; після значного скорочення у 2020 році, воно залишались незначними на початку 2021 року.

Помірний прогноз зростання на 2021 рік - приблизно до 1,1–1,2 трлн доларів - все одно зробить глобальні ПІІ потоки трохи вище діапазону, прогнозованого на цей час минулого року. (Тоді прогноз на 2020 рік повністю відповідав фактичній тенденції - на рівні 35%). Подальший перегляд підтримується кількома факторами. Незважаючи на затримки та невдачі, поширення вакцин дозволить все більшій кількості країн послабити обмеження протягом 2021 року.

Підтримуючи позитивний перегляд прогнозу, світове виробництво та торгівля були більш стійкими ніж очікувалося у 2020 році, тому прогноз на 2021 рік покращився за останні місяці. Розраховане скорочення світової економіки у 2020 році (на рівні -3,3 %) становить приблизно на 1% менше, ніж у прогнозі світової економіки на жовтень 2020 р. Також останній прогноз зростання світового виробництва для 2021 рік (з квітня) збільшено на 0,8 % порівняно з прогнозом на жовтень 2020 р. Отже, прогноз Світової організації торгівлі на 2021 р щодо світового обсягу торгівлі товарами також був переглянутий у бік збільшення на 0,8

% відносно жовтня, після кращих, ніж очікувалося, результатів у 2020 році. Наразі очікування такі - торгівля відновиться до докризового рівня до кінця 2021 року.

Поточні прогнози свідчать, що ПІІ зростуть ще на 15-20 % у 2022 році, до 1,4 трлн. доларів. Це означає, що ПІІ значною мірою відновляться до кінця 2022 року у базовому прогнозі, який передбачає постійне поліпшення стану економіки протягом наступних двох років. Найбільш оптимістичний сценарій передбачає відсутність наступних рецидивів регіональної чи світової кризи, а також швидке економічне зростання та високу довіру інвесторів. За цих умов ПІІ могли повністю відновити свій допандемічний рівень - близько 1,5 трлн доларів - до 2022 року. Депресивний сценарій відображає можливість тривалого спаду світових ПІІ. Хоча скорочення ПІІ не передбачається, воно може залишитися на низькому рівні - близько 1,2 трлн доларів протягом 2021 та 2022 років.